

Ny udenlandsk Literatur.

Adolf Samter: Sociallehre. Ueber die Befriedigung der Bedürfnisse in der menschlichen Gesellschaft. Leipzig, Duncker & Humblot. 1875 (399 S.)

Ad. Samter — Bankier i Königsberg, Medlem af Foreningen for Socialpolitik — hører til dem, der mene, at den Adam-Smith'ske Nationaløkonomi ikke længere svarer til «Nutidens Fordringer». Det gaar ikke længere an kun eller hovedsagelig at tænke paa Produktionen; Fordelingen er nok saa vigtig; selve Mennesket, ikke de materielle Ting, skal nu stilles i Forgrunden: Økonomien eller Erhvervsvidenskaben, der fæster Blikket paa de Ting, der tjene til at tilfredsstille Fornødenhederne, skal afløses af eller i det Mindste udvides til en Samfundslære eller Sociallære, der fæster Blikket paa selve Tilfredsstillelsen af Menneskenes Fornødenheder. Sociallæren har vel Økonomien til sin umiddelbare Forudsætning; men den har selvstændige, større Opgaver; den hviler paa et udvidet Grundlag. Paa dette «udvidede Grundlag» søger Samter at opføre Sociallærens Bygning. Hvorledes er dette Forsøg faldet ud?

Vi tro, at maatte besvare dette Spørgsmaal derhen, at det ikke er lykkedes Samter at opbygge nogen «Sociallære», men kun at levere en forøvrigt meget interessant nationaløkonomisk Fremstilling. Hans Bog er ganske vist ikke nogen almindelig nationaløkonomisk Lærebog; den ligner i Form og Tone ikke meget de sædvanlige nationaløkonomiske Systemværker; der er — navnlig til dens første Del — føjet adskiligt fysiologisk og naturvidenskabeligt Stof, hvis Nytte rigtignok

Ny udenlandsk Literatur.

Adolf Samter: Sociallehre. Ueber die Befriedigung der Bedürfnisse in der menschlichen Gesellschaft. Leipzig, Duncker & Humblot. 1875 (399 S.)

Ad. Samter — Bankier i Königsberg, Medlem af Foreningen for Socialpolitik — hører til dem, der mene, at den Adam-Smith'ske Nationaløkonomi ikke længere svarer til «Nutidens Fordringer». Det gaar ikke længere an kun eller hovedsagelig at tænke paa Produktionen; Fordelingen er nok saa vigtig; selve Mennesket, ikke de materielle Ting, skal nu stilles i Forgrunden: Økonomien eller Erhvervsvidenskaben, der fæster Blikket paa de Ting, der tjene til at tilfredsstille Fornødenhederne, skal afløses af eller i det Mindste udvides til en Samfundslære eller Sociallære, der fæster Blikket paa selve Tilfredsstillelsen af Menneskenes Fornødenheder. Sociallæren har vel Økonomien til sin umiddelbare Forudsætning; men den har selvstændige, større Opgaver; den hviler paa et udvidet Grundlag. Paa dette «udvidede Grundlag» søger Samter at opføre Sociallærens Bygning. Hvorledes er dette Forsøg faldet ud?

Vi tro, at maatte besvare dette Spørgsmaal derhen, at det ikke er lykkedes Samter at opbygge nogen «Sociallære», men kun at levere en forøvrigt meget interessant nationaløkonomisk Fremstilling. Hans Bog er ganske vist ikke nogen almindelig nationaløkonomisk Lærebog; den ligner i Form og Tone ikke meget de sædvanlige nationaløkonomiske Systemværker; der er — navnlig til dens første Del — føjet adskiligt fysiologisk og naturvidenskabeligt Stof, hvis Nytte rigtignok

er temmelig tvivlsom, og Forf. har i det Hele taget søgt at give sin Fremstilling en filosofisk, noget fremmedagtig Habitus; men Indholdet er dog ikke i en væsentlig Grad forskjelligt fra det, der findes i tidligere saakaldte nationalekonomiske Værker. Bogen er ikke saa ganske let at læse; den kan kun anbefales til dem, der alt selvstændig have prøvet deres Kræfter paa økonomiske Problemer; men de ville ogsaa i den finde Adskilligt, der vil give dem Noget at gennemtænke.

Forf. har delt sin Fremstilling i tre Afsnit: «Fornødenhederne» — «Tilfredsstillelsesmidlerne» — «Fornødenhedernes Tilfredsstillelse». Denne Inddeling minder om Bastiats: «besoin — effort — satisfaction»; men Ligheden er kun en Navnelighed: Kathedersocialisten Samter har selvfølgelig ikke Meget tilfælles med Bastiat. — — Det første Afsnit (om Fornødenhederne) har Forf. tildels søgt at give et naturvidenskabeligt Tilsnit. — I det andet hævdes, at ikke Rigdommens Produktion, men de materielle og immaterielle Fornødenheders Tilfredsstillelse bør træde i Forgrunden, hvorved Forf. haaber at korrigere Økonomiens hidtil overvejende materielle Retning. Forf. tillægger Naturproduktionen en større Betydning, end den Adam-Smith'ske Skole har plejet at gjøre, uden dog at gaa til Fysiokraternes Overvurdering. I dette Afsnit findes et interessant Kapitel om Ejendomsretten: Forf. hævder, at Ejendomsproblemet ikke udelukkende maa betragtes fra Produktionens Standpunkt, at Nyttensyn tale for Privatejendommen, at Menneskets Individualitet forlanger, at Mennesket har sin egen selvstændige Ejendom, at ethvert Menneske derfor bør have Ejendom, og at Privatejendommen er uberettiget, hvis den fører til det Resultat, at al Ejendom tilfalder enkelte Personer og enkelte Klasser som Privilegium. Hvor Naturen spiller Hovedrollen, medens Menneskets Virksomhed er væsentlig blot modtagende (Bjergværksdrift, Skovdrift), er Privatejendommens Berettigelse tvivlsom; i alt Fald maa Privatejendommen her holdes indenfor bestemte Skranker. I Agerbruget spiller den menneskelige Virksomhed en større Rolle, og — set fra Produktionens Standpunkt — maa Privatejendommen her tilstedes; set fra andre Synspunkter er den private Grundejendoms Op-

retholdelse derimod mere tvivlsom; Forf. mener, at naar Social-principet træder stærkere frem, vil der være Grund til, i alt Fald tildels, at opgive den private Ejendomsret over Jorden. For Industriens Trivsel er Privatejendommen en nødvendig Forudsætning; Kapitalens fri Bevægelighed er her en nødvendig Betingelse. — I det tredje Afsnit omhandle Hovedkapitlerne: Værdilæren (eller som Forf. udtrykker sig «Socialværdien», «der Gesellschaftswerth»), Pengeltheorien, Indkomsten, de sociale Magtforhold m. m. Forf. undersøger paany Ejendomsspørgsmaalet, men fra ny Synspunkter: Ejendommen, der uadskillelig følger med Individualitetsprincipet, kan kun forsones med Samfundsprincipet, derved at alle Samfundsmedlemmer blive Ejendomsbesiddere, og derved at Samfundet tilegner sig de Gjenstande, der fortrinsvis have Karakter af Samfundsgoder. Den fri Konkurrence undersøges ogsaa her: Forf. erkjender, at det med Ejendom udrustede Individ forlanger fri Konkurrence, men mener, at denne staar i Strid med Samfundsprincipet, og at den maa vige, jo mere dette Princip udvikles. Det er den fri Konkurrences Tendens at nedsætte Arbejdslønnen; denne Tendens bør — udvikler Forf. — Staten modarbejde; Staten bør, idet den optræder som Arbejdsgiver, søge at øve en vis Indflydelse paa Arbejdslønnen. A. P.

Bibliografi.

- Spencer, Om Opdragelse. Paa Dansk ved H. Høffding. A. F. Høst & Søn. (172 S.) 2 Kr. 50.
- Bergstrand, Grundskatterna, deras afskrifning eller aflösning. Studie i finanslära. Stockholm, Skoglund. (185 S.) 2 Kr.
- Laurent, Émile, l'État actuel de la question des enfants assistés, à propos de la récente loi sur la protection des enfants du premier âge. Guillaumin et Cie. 1 fr. 50.
- Naquet, Henri, des Impôts indirects chez les Romains sous la République et sous l'Empire. E. Thorin. 4 fr. 50.